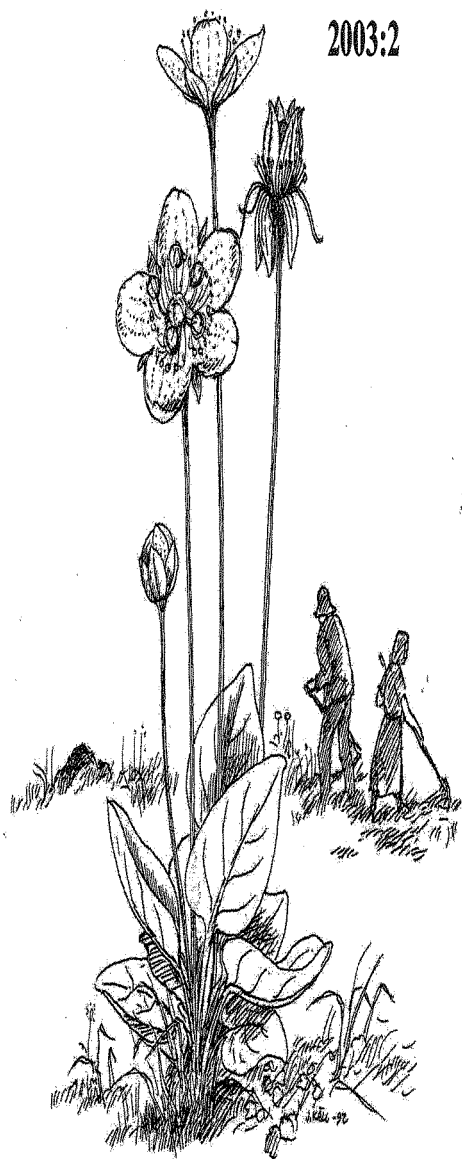

PARNASSIA

2003:2

PARNASSIA

Medlemsblad för Föreningen Smålands Flora Årgång 16 2003 nr 2

ISSN 1404-3785

Adress: c/o Allan Karlsson; Liljeholmsvägen 6; 575 39 Eksjö

Postgiro: 66 29 27 – 3

Org.nr: 827001–1672

Prenumerationsavgift för år 2003 är 50 kr

Styrelseledamöter i Föreningen Smålands Flora 2003–2004

Ordförande	Allan Karlsson; Liljeholmsvägen 6; 575 39 Eksjö tel. 0381 – 104 16; e-post: allan.karlsson@mbx302.swipnet.se
Vice ordförande	Margareta Edqvist; Syrengatan 19; 571 39 Nässjö tel. 0380 – 106 29; e-post: margareta.edqvist@telia.com
Sekreterare	Åke Widgren; Ronnebygatan 10; 371 32 Karlskrona tel. 0455 – 31 17 41; e-post: akwi@k.lst.se
Kassör	Göran Wendt; Högstorpssvägen 142 B; 352 42 Växjö tel. 0470 – 227 33; e-post: gowe@telia.com
Redaktör	Åke Rühling; Humlekärshultsvägen 10; 572 41 Oskarshamn tel. 0491 – 771 61; e-post: ake.ruhling@telia.com
Övriga ledamöter	Gunvald Bruce; Skogsråstigen 20; 593 52 Västervik tel. 0490 – 152 26; e-post: g.bruce@swipnet.se John Christoffersson; Villa Vibo, Långemåla; 570 76 Ruda tel. 0499 – 300 06; e-post: john.amo@tele2.se Thomas Karlsson; Skogsvägen 46; 122 63 Enskede tel. 08 – 649 15 69; e-post: thomas.karlsson@nrm.se Barbro Otterstedt; Högabergsgatan 12; 331 41 Värnamo tel. 0370 – 104 36; e-post: barbro_mats@hotmail.com
Redaktör Parnassia	Jan-Erik Hederås; Tyringeatan 21; 252 76 Helsingborg tel. 042 – 14 03 91; e-post: je.hederas@telia.com

Omslagsbilden visar slätter i en äng med slätterblomma (teckning av John Käll)

Luddbjörnbär på väg att invadera Småland?

TOMAS BURÉN

1983 hittade Thomas Karlsson luddbjörnbär *Rubus insularis* på tre lokaler i inventeringsrutan 3G9d i sydöstra delen av Söderåkra socken, Torsås kommun:

- Järnsida 800 m V, stengärde vid gård, flera buskar (Rubin 3G9d 2a0b)
- Järnsida 900 m N, ung tallplantering på flack grusis (Rubin 3G9d 3a0f)
- Gata 850 m OSO, skogsbryn på sand, 1 buske (Rubin 3G9d 3b2d)

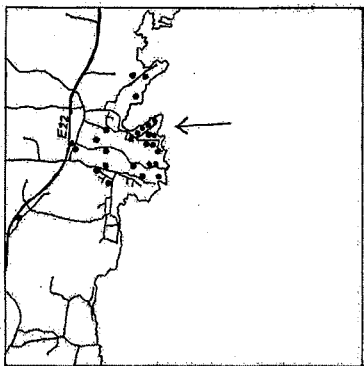
Arten finns i Skåne och Halland, men några andra fynd har, enligt Thomas, inte rapporterats från Småland. I våras blev jag, i samband med ett floraväktarmöte, uppmärksam på Thomas' lokaler, som ligger i närheten av mina föräldrars sommarstuga. Jag bestämde mig då för att försöka återfinna de gamla lokalerna och på en av dem hittade jag ett björnbär som jag tyckte verkade vara luddbjörnbär. Det verkligt intressanta var dock att jag tyckte mig hitta samma art på flera lokaler i närheten. Senare under sommaren kontrollerade jag bestämmingen mer noggrant och började notera alla nya lokaler. Det visade sig snart att luddbjörnbäret var direkt vanligt i området mellan Järnsida och Skäppevik (se karta). T ex visade det sig att vi hade flera buskar på och i anslutning till tomten.

Alla påträffade lokaler ligger öster om E22:an, i kilometerrutorna 3G9d 2a, 2b, 2c, 3a, 3b, 3c och 4b. De nordligaste lokalerna ligger ca 450 m NO Skäppeviks gård i ett talkskogsparti just nordväst om vägen mot huset på udden (Rubin 3G9d 4b0i) samt ca 550 m ONO Skäppeviks gård, mitt i talksgogen sydöst om samma väg (Rubin 3G9d 4b0j). Den sydligaste lokalen är en av Thomas Karlssons gamla: Järnsida 800 m V. Luddbjörnbäret växer här intill en stenmur väster om gamla E22:an, tillsammans med snöbär *Symphoricarpos albus*. Avståndet mellan dessa yttersta lokaler är ca 2,6 km. De rikligaste förekomsterna finns inom Björkenäs stugområde, där jag noterat mer än 25 separata bestånd (se karta), varav flera dock består av en enda buske. Flera bestånd finns också längs vägen från gamla E22:an vid Thomas' gamla lokal Järnsida 900 m N, österut mot huset 200 m N Gate udde. Även längs vägen från E22:an mot Järnsida stugområde finns flera bestånd. Jag är inte säker på om jag lyckats återfinna den tredje av de gamla lokalerna (Gata 850 m OSO) exakt, men luddbjörnbär finns på flera ställen i närheten.

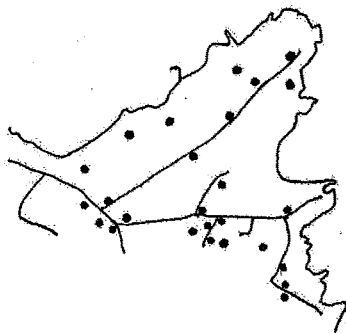
Det bör påpekas att de flesta bestånd som jag hittat ligger i anslutning till vägar, kanske på grund av att jag inte letat lika noga mellan vägarna. Jag har inte heller letat så noga norr och söder om de yttersta lokalerna eller väster om E22:an. Här kan det alltså finnas möjligheter till nya fynd.

Av de äkta björnbären är det för övrigt bara sötbjörnbär *R. plicatus* som är vanligt i området. Skogsbjörnbär *R. nessesensis* finns på några ställen. Krypbjörnbär är vanligt förekommande och när Nadja Njordson besökte området för att bekräfta mina luddbjörnbärsfynd hittade hon hårbjörnbär *R. camptostachys* och spetsbjörnbär *R. gothicus*, samt eventuellt ytterligare en, ännu obestämde,

krypbjörnbärsart. Jag har senare även sett en art som troligen är hasselbjörnbär *R. wahlbergii* i rutan.

Förekomster av luddbjörnbär i inventeringsruta 3G9d

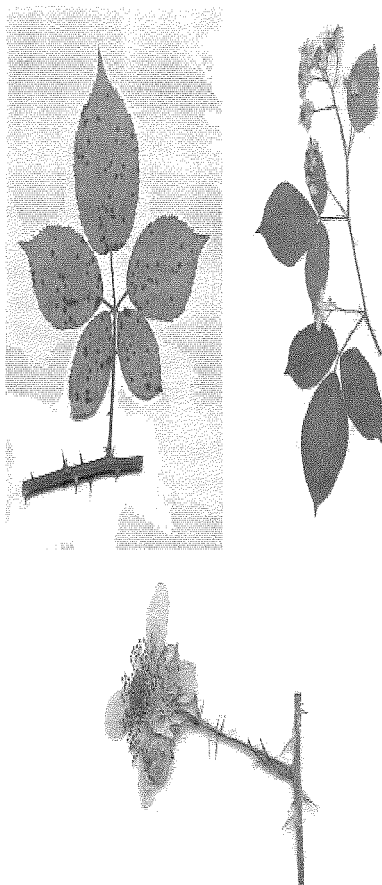

Förekomster av luddbjörnbär inom Björkenäs stugområde

Har luddbjörnbäret verkligen ökat kraftigt under de senaste 20 åren, eller har det varit lika vanligt hela tiden? Naturligtvis kan Thomas Karlsson mycket väl ha missat några lokaler, då han knappast hade tid att genomöka alla delar av rutan lika noggrant. Dock verkar det högst osannolikt att han inte skulle lyckas hitta någon mer lokal om arten varit lika vanlig som nu. När man väl fått blick för arten är den faktiskt relativt lätt att känna igen, även på avstånd. Många av de nuvarande förekomsterna består av en eller några få buskar och är därför troligen ganska unga. Eftersom jag tidigare har undvikit att studera dessa taggiga växter så noga, kan jag själv inte bedöma hur länge luddbjörnbäret varit vanligt i området.

Växtplatserna är ganska varierande. Tallskog verkar vara en särskilt gynnsam miljö, men några andra exempel på växtplatser är hyggen, vägkanter och stränder strax ovanför högvattenlinjen. Dock verkar luddbjörnbäret undvika de allra mest solexponerade lägena, där sötbjörnbär trivs utmärkt. 1983 växte det största beståndet i en ung tallplantering. Man kan spekulera i om luddbjörnbäret möjligen kom till området i samband med planteringen, men något säkert svar går inte att få. Framtiden får utvisa om spridningen kommer att fortsätta.

I ArtDatabankens artfaktablad om luddbjörnbär (Karlsson & Thor 1992) finns en uppgift om att arten odlas på kontinenten. Vid närmare kontroll verkar det vara en felaktig översättning av en kommentar om att arten förtjänar att odlas (Thomas Karlsson i e-brev till Alf Oredsson). Jag kan definitivt hålla med om att luddbjörnbäret borde lämpa sig för odling. Frukterna kan bli mycket stora och är välsmakande, om än inte med lika utpräglad aromatisk smak som hos sötbjörnbär. I år har jag själv medverkat till att plocka några liter, som bland annat blivit saft.

Luddbjörnbär: Överst till vänster ett blad från mitten av ett årsskott. De mörka fläckarna orsakas av en rostsvamp, som är mycket vanligt förekommande på luddbjörnbär; överst till höger en blomställning; nederst ett blomknippe, vars skaft har kraftiga raka taggar som står ut vinkelrätt eller snett mot axeln.

Scannade bilder: Göran Wendt.

Referens

Karlsson, T. & Thor, G. 1992 (Rev. Ljungstrand, E. 1997). Faktablad: *Rubus insularis* – luddbjörnbär. I Aronsson, M. (red.) 1999: Rödlistade kärlväxter i Sverige – Artfakta Volym II:700. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Tomas Burén; Adelgatan 11c; 393 50 Kalmar; tel. 0480-251 89;
e-post: tomas.buren@netatonce.net

Floraskrivandet går framåt!

JOHN CHRISTOFFERSSON OCH THOMAS KARLSSON

Floraskrivandet rullar på enligt planerna. Just nu, i mitten av november, har Thomas tagit sig igenom den stora och invecklade familjen Rosaceae. Det var en intressant familj, säger han. Det kommer du också att tycka när du läser texten. Vid nyår hoppas Thomas ha hunnit ungefär till lönnarna.

I förra numret berättade vi rätt utförligt om hur arbetet går till: Thomas ökar ut de preliminära texterna med förstauppgifter, lokallistor, taxonomiska klarlägganden och historiska påpekanden. Därefter skickar han texten vidare till John för en sista komplettering. Bland annat lägger John till bygdenamn. Efter en avslutande jämkning mellan honom och Thomas går manuskriptet vidare till granskarna.

Den här gånger presenterar vi den färdigskrivna texten om två arter, den ena den helt vanliga revsmörblomman, den andra en av de många växter som minskat starkt under 1900-talet, nämligen backruta. Självklart är det angeläget att ge viktiga fakta om arter som tillhör eller håller på att hamna bland de hotade i landskapet, men vi vill också visa att även helt vanliga växter kan ha mycket av intresse att erbjuda. Kartorna illustrerar backrutans utbredning, till vänster före 1978 och till höger fr.o.m. det året.

Vi tycker att det är viktigt att floran ska kunna tjäna som guide för botaniskt intressanta platser i Småland. Därför är det vår mening att presentera ett antal fina växtlokaler ganska grundligt. John håller i trådarna, och ett trettiotal personer hjälper honom med urval och texter. Och deras engagemang går det verkligen inte att klaga på!

Så allt är just nu bara positivt!

Thomas Karlsson; Skogsvägen 46; 122 63 Enske; tel. 08-649 15 69

John Christoffersson; Långemåla; 570 76 Ruda; tel. 0499-300 06

Ranunculus repens – revsmörblomma

Bygdenamn: kråkefötter, kråketår (båda Vide 1966; namnen syftar på växtens utlöpare).

Primäruppgift. Noterad av Linné 1741 på Blå Jungfrun i Öskarshamn. *Misterhult* (Linné 1745b under namnet *R. repens hirsutus*).

Revs-mörblomma växer på fuktig och relativt näringsrik mark på bar jord eller i föga sluten vegetation. I skogsmark finns den i småkärr och vid källor samt i örtrika löv- och barrsumpskogar. På stränder bildar den ofta en distinkt bärd på de driftvallar, som vid sjöstränder blivit kvar vid gränsen för vårens översvämningar och som vid havsstränder markerar väggränsen vid stormar. Den kulturgynnade arten är

mycket vanlig på låglänta och fuktiga betesmarker, på mossodlingar, i dikeskanter, kring gårdar (gärna vid gödselstäder), på vägkanter, fuktiga stigar och utfyllnadsmark. I fuktängar och åkrar med dålig dränering omger den våtare fläckar med kärrkavle *Alopecurus geniculatus*.

Arten är ett besvärligt ogräs på åkrar och i trädgårdar. Om den uppträder i mängd på vallåkrar och skörden ensileras kan detta innebära en viss risk för att kreaturen blir förgiftade.

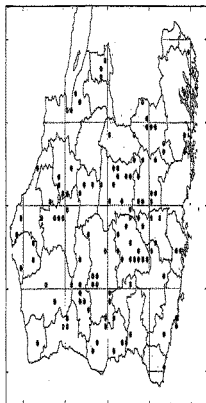
Funnen i 1401 rutor; tidigare uppgifter från 192 rutor. Mycket vanlig. – Ursprunglig.

Variation. Revsmörblomman varierar en del i växtsätt (från krypande till upprätt), hårighet och bladform. En form med fyllda blommor odlas sedan gammalt som träd-

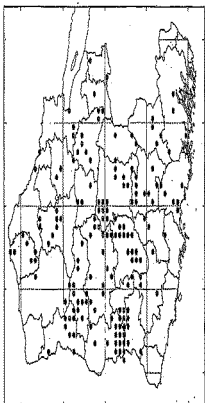
gårdsväxt under namnet *Prinsens knappar*. Den har samlats i Oskarshamn *Oskars-*

hamn Kåkebo 1932 (G. Linderöth i OHN), kanske som förvildad.

Thalictrum simplex – backruta

fynd före 1978

fynd fr. o.m. 1978

Prinsensknappar. Först omnämnd i en tidig handskrift av Linné (ms 1729), "ubique [öfverallt] in Smolandia" under namnet *T. minus*. Arten blev beskriven som ny för vetenskapen av Linné i andra upplagan av *Flora suecica* just från vårt landskap: "Växer i Småland på åkerkanter och sanka ställen tillsammans med pors [*ad unites agrorum et in uliginosis cum Myrica*]. – En bestämd lokal angavs först av Wählén (1769), som angav att den växte "på ångarna" i trakten av Jönköping *Jönköping*.

Backruta växer i torr till måttligt fuktig, örtrik, naturlig gräsmark, gärna på sand eller grus. Den gör i landskapet inte intryck av att vara kalkgynnad. Däremot är den starkt beroende av hävd i form av slåtter eller extensivt bete – den försvinner snabbt vid igenväxning liksom vid hårt bete. För i tiden angavs ofta biotopen som slåttermark. Numera ses arten mest i betesmark, även hagmark; här växer den gärna vid buskage, i odlingsrosen, på renar eller i bryn, där den har ett visst betesskydd. Lokaler har ofta prägel av att tidigare ha varit ångmark. Backrutan anträffas även i skogsbryn, på buskeväxta åkerholmar och åkerrenar, i torrbackar samt på renar till mindre vägar. Någon gång står den i gläntor i gles lövskog. Växten är oftast fåtalig på sina lokaler. Endast sällan påträffas den i starkt kulturpräglad omgivning, t ex på trädskårar eller i grustag.

Backrutan har troligen minskat starkt, först genom ångarnas omvandling till åker eller betesmark, sedan genom konsgräddning och utebliven hävd. Den är dåligt anpassad till dagens miljöer och kommer troligen att minska ytterligare.

Fumen i 153 rutor; tidigare uppgifter från 99 rutor. Karta 00. I stort ganska sällsynt, men i landskapets sydvästra, sydöstra och nordöstra delar sällsynt. – Gammal kulturföljeslagare.

Variation. Arten företräds i landet av tre underarter; förutom den i större delen av landet spridda ssp. *simplex*, vanlig backruta, finns i Norrland och Dalarna även nordruta ssp. *nordica*, som har bredflikiga blad, och på Öland och Gotland samt i Skåne och Blekinge småruta ssp. *tenuifolium*, som har nästan trådmåla bladflikar. En stor del av det småländska materialet tillhör vanlig backruta, men det finns inom landskapet en påtaglig variation i bladflikarnas bredd. Några insamlingar kommer mycket nära småruta och bör eventuellt föras till denna underart.

Former som närmar sig småruta. Kalmar *Klackeberga* Tegelsbruket (C. A. Westerlund i S. Westerlund 1832b, som var *subtenuifolium*). Münsterås *Münsterås* D86 (SGS) (c. 164), torr gräsmark, några tiotal ex 1989 (AR, beldag i LD, det. T. Tyler). Tingsryd *Ursula* 1864 (J. Nyman i Ystad under namnet *T. simplex* var *tenuifolium*).

Årsmötet i Oskarshamn 2003

ÅKE WIDGREN

Smålands Floras årsmöte 2003 hölls fredagen den 27 juni på Oskarshamns folkhögskola. Efter årsmötesförhandlingarna, som samlade 14 deltagare, berättade John Christoffersson om skogsfibblor och visade också ett stort antal välmonterade exemplar. Dagen avslutades med en promenad till det närbelägna Oskarshamnsherbariet där Åke Rühling förevisade lokalen och växtsamlingarna.

Flacka strandhällar på Runnös sydöstra del. Foto: Åke Widgren.

Lördagsexkursionen gick med båt till Runnö öster om Påskallavik. I behagligt sommarväder, och under Åke Rühlings ledning, gick alla i samlad grupp från hamnen och söderut med sikte på öns botaniskt intressanta sydöstsida. På väg dit, i strandängsvegetation vid viken Råveglo, beskådades bl a ormtunga *Ophioglossum vulgare* och klöverärt *Tetragonolobus maritimus*. Väl framme i sydöst gjordes ett av dagens finaste fynd, strandnål *Bupleurum tenuissimum*. Arten är mycket nyckfull i sitt uppträdande. Vissa år kan den förekomma ganska spridd, och lokalt talrik, i havsstrandängar vid Östersjökusten medan den andra år saknas nästan helt. Trevliga fynd på de plana strandhällarna och i strandängsfragmenten var även strandförgätmigej *Myosotis laxa* ssp. *baltica*, havsnarv *Spergularia marina*, knutnarv *Sagina nodosa* och strandkämpar *Plantago coronopus*. Runnö är en Östersjökustens nordligaste växtplatser för den sistnämnda. Vandrigen tillbaka mot hamnen och byn gick genom den ytterst artfattiga och magra hällmarkstallskog som karaktäriserar öns inre delar. Efter

att den medhavda lunchen, kyckling med sallad, avnjutits i backen ovanför hamnen övergick exkursionen till mer eller mindre fritt botaniserande i och kring byn. En av många intressanta arter som hittades var knölgröe *Poa bulbosa* som växte rikligt längs stigarna genom byn. Andra notervärda fynd var lunddraba *Draba muralis*, småfruktig jungfrukam *Aphanes microcarpa*, svensk björnbär *Rubus suecicus* och hallonbjörnbär *Rubus pruinosis*. Uppskattningsvis hittades under exkursionen ett 30-tal växter som var nya för de två karlblad som berör Rumnö (5G7i och 5G7j).

En närmare beskrivning av Rumnö och dess flora, författad av Åke Rühling, finns att läsa i Parnassia 2003:1.

Ett stort tack till Åke Rühling för en mycket välorganiserad och trevlig årsmötesexkursion.

Åke Widgren; Rönnebygatan 10; 371 32 Karlskrona; tel. 0455-31 17 41;
E-post: akwi@k.lst.se

Nästa nummer av Parnassia

Utgivningen av Parnassia 2004:1 bör kunna hålla följande tidsschema:

inlämnande av artiklar	senast 1 april;
redigering	klar 15 april;
tryckning och utskick	klart 5 maj.

Du läsare är välkommen att skriva en artikel – kort eller lång – eller en liten notis. Ta kontakt med redaktören!

Det är enklast för både Dig och mig om Du skickar texten via elektronisk post, och det är en fördel om texten bifogas det elektroniska brevet i formatet Word 97 för PC, men det går också bra om texten finns i själva brevet (texten kan då kopieras till Word). För mig är det lika enkelt om texten skickas på en diskett, men om texten inte är alltför lång går det bra att skicka den nedskrivna på ett papper.

Det vore trevligt om Du har någon bra teckning, annan svartvit bild eller karta som kan komma med i tidskriften. Du kan skicka bilden per post, men det går också bra att bifoga den till ett elektroniskt brev, enklast för mig som .jpg-fil. Glöm inte att ange var bilden kommer från.

Jan-Erik Hederås; Tyringeatan 21; 252 76 Helsingborg; tel 042 – 14 03 91;
E-post: je.hederas@telia.com

Den brunpuddrade nållaven (*Chaenotheca gracillima*) i Ljungby kommun

AGNE JOHANSSON OCH KRISTER WAHLSTRÖM

Inledning

Det började med att en av oss (AJ) hittade arten på flera lokaler i mitten på 1990-talet. Laven skall vara ovanlig i Småland och är dessutom upptagen i den nationella rödlistan. Efter att ha studerat de kända lokalerna och lärt oss ett sökmönster fortsatte vi sökandet. Det gav ett resultat som vi nu vill delge andra lavintresserade personer. Är den här utbredningen speciell för våra sumpiga skogar med hög nederbörd och därmed hög luftfuktighet eller finns den på fler lokaler? Ut och leta! Vi tycker att arten är ganska lätt att känna igen i fält.

Lite om arten: Namnet på arten är bra, både det svenska och det latinska. Vid bra ljus och riklig förekomst ser man för blotta ögat en vacker rödbrun ton över stammen där den växer. På latin är artnamnet "gracillima", som antagligen betyder gracil, vilket syns vid studium med lupp. Det långa och vågiga skaftet gör arten mycket gracil till skillnad från de andra nållavarna. En bra bild (och text) finns i boken "Signalarter".

Den brunpuddrade nållaven har en nordlig utbredning. Enligt "Signalarter" finns huvudutbredningen i norra Svealand och Norrland. Söder därom finns endast spridda förekomster.

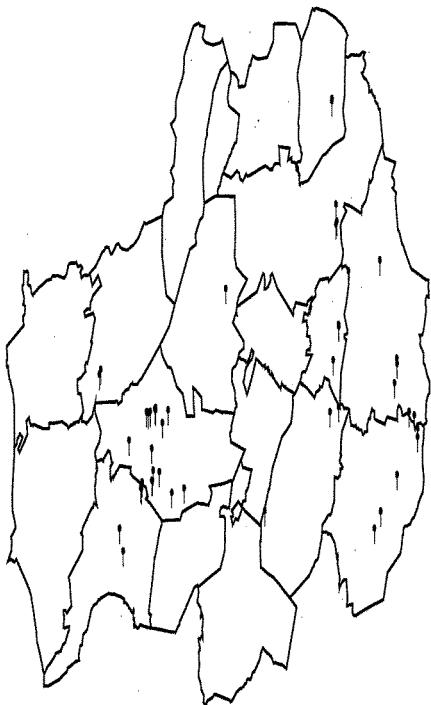
En annan bra lavbok för oss kronobergare är "Skyddsvärda lavar i sydvästra Sverige". Här nämns bara 1 fynd från Kronobergs län (från Aneboda 1984).

Rödlistad: Arten är rödlistad som missgynnad (NT). Från artfaktabladet 1999 som ges ut av ArtDatabanken kan man läsa att arten är känd från 300 lokaler i landet varav knappt 20 från Småland. Fynd är gjorda i alla 3 smålandslänen. Vidare skall arten vara på tillbakagång i hela landet och trivas bäst i fuktiga skogar av naturskogskaraktär.

Utbredning i Ljungbytrakten: Totalt har vi gjort 59 fynd i Ljungby kommun. Vid besök i närliggande kommuner har vi hittat arten 2 gånger i Värnamo, 1 gång i Alvesta och 3 gånger i Markaryds kommun. Fynden finns förtecknade sist i artikeln. Enligt karta 1 ses att fynden finns spridda över hela kommunen. En viss ansamling i Annerstads socken kan bero på flitigt exkurerande i denna trakt. Dessutom hittade Leif Andersson, ProNatura, arten på tre lokaler vid Horsnäs mossen i Ljungby kommun under ett arbete åt länsstyrelsen i Kronobergs län.

Fyndlokalernas biotop: Den brunpuddrade nållaven vill ha en fuktig och skuggig miljö. Fuktig skogsmark och mosskanter är vanliga lokaler. Det märkliga är att den kanske vanligaste biotopen för arten är igenväxande och dikade

torvmarker med annars små naturvärden. Skogen består av medelålders (60–70 år gammal) barrskog och en viss självgallring har börjat. Skogen är ofta tvåskiktad med ett högre skikt med tall och ett lägre med gran. Tallen har börjat självgallra sig och granen skapar skugga och fuktigt läge.

Karta 1. *Brunnpuddräd nållav* i Ljungby kommun

Nu är det naturligtvis inte bara i denna miljö arten uppträder utan även i väldigt fina sumpskogar som inte är påverkade av dikning. En sammanställning av lokalerna gav följande resultat:

Frisk skog: 8 fynd   Fuktig skog: 32 fynd   Sumpskog: 10 fynd

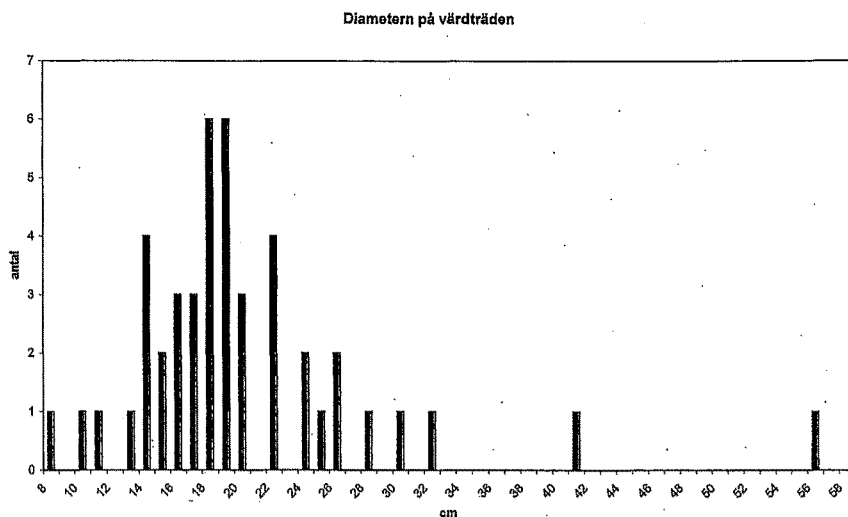
Av dessa 50 fynd var skogen (ofta starkt) påverkad av dikning i 30 fall (60 %).

Vilka trädslag växer laven på?: En sammanställning av 65 värdträd ger en stor övervikt för tallen (60 st, 92 %). Övriga värdträd är ek (1), asp (1) och björk (3). Varför hittar vi inte laven på några granar?

Hur ser träden ut? Av 64 träd levde bara ett enda och det var eken. Alla andra har varit döda i form av torrakor (47 st, 73 %) eller högstubbar (16 st, 25 %). Vi har bara hittat laven på stamveden, aldrig på bark. Oftast växer den långt ner på stammen där det är mest fuktigt. Står trädet skuggigt kan arten dock krypa upp

flera meter på stammen. Vi har en känsla av att trädet skall vara ganska nydött. Efter ett antal år (kanske 10) tar alger och andra lavar över och gör det omöjligt för den brunpuddrade nållaven att överleva. Om det är så kan arten vara känslig genom att hela tiden behöva nya lämpliga träd att växa på.

Hur grova är träden?

Som ses i diagrammet ovan är det inga riktigt grova träd som behövs för att arten skall trivas. De flesta träden ligger runt 18–20 cm i grovlek (mätt vid ca 1,3 meters höjd).

Diskussion: Vad vi idag inte vet är hur vanlig denna nållav är i Götaland. Kan det vara vårt fuktiga klimat i västra Götaland som gynnar arten? Eller är den förbisedd? Enda sättet att få reda på detta är att gå ut och leta. Vi hoppas att våra erfarenheter kan komma till godo.

Slutord: Förhoppningsvis skall det snart visa sig hur ovanlig den brunpuddrade nållaven är i dagens skogar. Vi upplever den inte som krävande, tvärtom uppträder den i för övrigt ganska normala skogar utan större naturvärden. Andelen död ved kommer förhoppningsvis att öka ordentligt i framtiden. Ett av skogsbrukets mål måste vara att göra rödlistan så tunn det någonsin går. Ut och leta!

Ett tack till Per Taube, Ljungby som hjälpt oss med kartan.

Litteratur

Arup, U. et al (eds.). Skyddsvärda lavar i sydvästra Sverige. SBF-förlaget, Lund.

Nitare, J. 2000. Signalarter. Skogsstyrelsens Förlag.

Thor, G. & Arvidsson, L. (red) 1999. Rödlistade lavar i Sverige – Artfakta. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Agne Johansson; Mässeboda; 340 12 Annerstad; tel. 035–810 35

E-post: ssk414y@inet.se

Krister Wahlström; Backgatan 16; 341 39 Ljunghy; tel. 0372–142 76

E-post: krister.wahlstrom@telia.com

Ljunghy kommun, lokalförteckning

Agunnaryds socken: Mälensås, 140 m öster om Stensboda, 62952-14064, 2002-03-16, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Mälensås kronopark, Skansåsarens västra kant, 629580-140644, 2000-04-09, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Trinnshult, 62925-14034, 1993-04-09, tall-torraka, sumpskog (KW); Vedåsa, 640 m söder om Smedstugan, 62887-14001, 2001-09-12, tall-torraka, dikad sumpskog (KW); Tjurkö, Knallamosse, 6289887-1401017, 2003-02-11, tall-torraka, odikad fuktskog (KW)

Angelstads socken: Ronamosens nordvästra del, 6305907-1378697, 2003-02-22, tall-torraka, odikad, fuktig mark (KW)

Annerstads socken: Hallarp, Luberydsmossen, 62923-13679, 2000-05-09, tall-torraka, fuktskog (KW); Hallarp, Luberydsmossen, 62923-13679, 2000-05-09, tall-torraka, frisk skog (KW); Hallarp, Luberydsmossen, 62923-13678, 2000-05-09, tall-torraka, fuktskog (KW); Häggeshult, 180 m nordnordväst om Häggeshult, 62918-13662, 2000-05-10, tall-högstubbe, dikad torvmark, fuktskog (KW); Häggeshult, 600 m nordnordost om Häggeshult, 62922-13664, 2000-05-10, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Häggeshult, 200 m väster om Häggeshult, 62917-13663, 2000-05-10, tall-högstubbe (KW); Norret, Mossen 500 m söder om Norretstorp, 62964-13694, 2000-05-03, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Norret, 400 m söder om Pilsborg, 629729-136837, 2000-05-03, tall-torraka, frisk mark (KW); Skeens kronopark, mellan Ebbasjö och den lilla gölen, 62952-13645, 2000-04-28, tall-torraka, sumpskog (KW); Sundranäs, Svartebo naturreservat, 6297169-1367258, 1999-11-13, tall-högstubbe, dikad torvmark, fuktskog (KW); Sundranäs, Svartebo naturreservat, 6297143-1367279, 2002-11-09, tall-torraka, dikad sumpskog, fuktskog (KW); Sundranäs, Svartebo naturreservat, 6297175-1367300, 2002-11-09, tall-torraka, dikad sumpskog, fuktskog (KW); Sundranäs, Svartebo naturreservat, 6297135-1367305, 2002-11-09, tall-torraka, dikad sumpskog, fuktskog (KW); Sundranäs, Svartebo naturreservat, 6297175-1367289, 2002-11-09, tall-torraka, dikad sumpskog, fuktskog (KW); Sundranäs, Svartebo naturreservat, 6297220-1367609, 2002-11-09, tall-torraka, dikad sumpskog, fuktskog (KW); Tuvens västra kantiskog, 629729-137022, 2000-04-27, tall-torraka, sumpskog (KW); Åsaberget, 62929-13689, 1998-04-12, tall-torraka, frisk mark (KW); Sundranäs, Svartebo naturreservat, 6297095-1367312, 2002-11-22, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Annerstad, 1650 m öster om triangelpunkt 1654, 62917-13725, 1998-07-24, björkhögstubbe, frisk mark (AJ); Bökhult, 170 m sydsydost om Mellängården, 62914-13707, 2000-12-03, tall (AJ); Hallarp, 150 m nordost om Olsnäs, 62946-13678, 2001-05-01, björkhögstubbe (AJ); Hallarp, 150 m nordost om Olsnäs, 62946-13678, 2001-05-01, tallhögstubbe (AJ); Norret, 300 m nordost om Pipö, 62974-13683, 1999-11-20, tallhögstubbe (AJ); Norret, 370 m nordost om Pipö, 62975-13684, 2000-04-15, tall-torraka (AJ); Norret, 300 m nordost om Pipö, 62974-13683, 1999-11-20, tallhögstubbe (AJ); Skeen, Östra Åsaberget, 62929-13689, 1998-04-12, tall-torraka, frisk mark (AJ); Sundranäs, Svartebo, 62972-13671, 1998-

04-12, tall-torraka, dikad sumpskog, fuktskog (AJ); Hallarp, Luberydsmossen, 62930-13680, 1998-04-12, tall-torraka (AJ).

Berga socken: Torkelshult, 690 m nordväst om Sjöatorp, 6311919-1394718, 2001-11-28, tall-torraka, dikad sumpskog, fuktskog (KW); Torlarp, Björnamossen, 631049-139468, 2001-08-21, tall-torrakor, dikad torvmark, fuktskog (KW); Torlarp, Björnamossen, 631048-139469, 2001-08-21, tall-torrakor, dikad torvmark, fuktskog (KW); Torlarp, Björnamossen, 631069-139481, 2001-08-21, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW).

Dörarps socken: Flattinge, Flattingenäset, 6319468-1394195, 2003-03-01, tall-torraka, dikad fuktskog (KW); Flattinge, Flattingenäset, 6319320-1394171, 2003-03-01, tall-torraka, dikad fuktskog (KW).

Odensjö socken: Rocknens naturreservat, 62999-13603, 2001-05-08, tall-torraka, sumpskog (KW); Torseryd, 850 m sydost om Smedagården, 6300247-1360492, 2002-08-14, tall-torraka, frisk skog (KW).

Ryssby socken: Buxabygds kronopark, 250 m nordost om Buxabygds gård, 630082-140345, 2000-04-17, levande ek, frisk mark (KW); Buxabygds kronopark, 200 m sydost om Buxabygds gård, 630046-140348, 2000-04-19, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Buxabygds kronopark, 200 m sydost om Buxabygds gård, 630046-140348, 2000-04-19, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Buxabygds kronopark, 200 m sydost om Buxabygds gård, 630046-140348, 2000-04-19, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Buxabygds kronopark, 1500 m söder om Buxabygds gård, 629906-140309, 2000-04-19, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Buxabygds kronopark, 1500 m söder om Buxabygds gård, 629906-140309, 2000-04-19, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Hovgårdstorp, 500 m sydväst om Hovgårdstorp, 629676-140598, 2000-04-09, tall-torraka, dikad torvmark, sumpskog (KW); Ljustorp, 900 m sydsydväst om gårdarna, 62970-14052, 2000-02-27, tall-torraka, sumpskog (KW).

Södra Ljunga socken: Runkarp, 470 m nordväst om Fällalund, 6290024-1384183, 2002-10-24, tallhögstubbe, frisk skog (KW); Össjö, 840 m sydsydväst om Rokullen, 6297048-1393710, 2002-11-27, tall-torraka, sumpskog (KW); Södra Tranhult, 665 m västnordväst om Norragården, 6297400-1394950 (Leif Andersson).

Tutaryds socken: Förarp, 950 m sydost om Näset, 630711-139647, 2000-04-04, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Förarp, 400 m ostnordost om Näset, 630786-140107, 2000-04-02, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Horsnämossen, 750 m nordnordost om Horsnäs, 63033-13950, 2000-04-05, tall-torraka, dikad torvmark, fuktskog (KW); Bredaslätt, 330 m nordost om Bredaslätt, 6300750-1394200 (Leif Andersson); Horsnäs, 520 m nordost om Horsnäs, 6303150-1395050 (Leif Andersson).

Torpa socken: Räfte, 850 m väster om Hagalund, 62873-13636, 2000-05-22, tall-torraka, sumpskog (KW); Näs, 350 m ostnordost om Mölleberg, 62889-13631, 2000-04-15, tallhögstubbe (AJ); Näs, 350 m ostnordost om Mölleberg, 62889-13631, 2000-04-15, tallhögstubbe (AJ).

Värnamo kommun, lokalförteckning

Rydaholms socken: Skriperyd, 1200 m sydväst om Grönlid, 63087-14080, 2000-03-30, tall-torraka, sumpskog (KW); Skriperyd 3:1, 500 m nordnordväst om Ljungabo, 63094-14065, 2000-03-29, tallhögstubbe (KW).

Alvesta kommun, lokalförteckning

Vislanda socken: Tubbamåla kronopark, 62976-14102, 2000-04-05, asphögstubbe (KW).

Markaryds kommun, lokalförteckning

Hinneryds socken: Eköns kronopark, Linebergs naturreservat, 62841-13603, 2002-11-26, tall, högstubbe (AJ); Linebergs naturreservat, 1250 m östsydost om Mosslida, 62838-13603, 2003-02-04, björkhögstubbe (AJ); Linebergs naturreservat, 1250 m östsydost om Mosslida, 62838-13603, 2003-02-05, tall, högstubbe (AJ).

Floraväktarrapporter för 2003

Att kartlägga hotade växter hör framtiden till. Det är en viktig del av arbetet för att bevara utrotningshotade och skyddsvärda arter. Visst vill Du väl delta i det arbetet! Vi uppmanar alla, som är intresserade av att väkta en eller annan art i och kring sin hemkommun att höra av sig till Margareta, så att hon kan samordna verksamheten i Småland på bästa möjliga sätt.

Smålands Flora tar tacksamt emot rapporter om rödlistade växter. Din rapport vidarebefordras även till ArtDatabanken i Uppsala.

Skicka Din floraväktarrapport **senast den 15 januari 2004**

om kärlväxter i Jönköpings och Kronobergs län till

Margareta Edqvist; Syrengatan 19; 571 39 Nässjö.

E-post: *margareta.edqvist@telia.com*

om kärlväxter i Kalmar län till

Åke Rühling; Humlekärshultsvägen 10; 572 41 Oskarshamn.

E-post: *ake.ruhling@telia.com*

om kryptogamer (lavar, mossor, kransalger) och svampar till

Thomas Johansson; Jutnabbvägen 19; 392 36 Kalmar.

E-post: *johansson.thomas@telia.com*

Alla är också välkomna att rapportera andra trevliga nyfynd till Margareta, Åke eller Thomas. Glöm bara inte att ta med alla uppgifter (artnamn, socken, lokal, biotop, koordinat, uppgiftslämnare, datum) samt kommentarer t.ex. antal, om belägg eller foto finns och var, bestämmare av belägg etc.

Får vi bara in fynduppgifter så återkommer Fyndhörman i Parnassia 2004:1 med trevliga fyndrapporter.

Margareta Edqvist, Åke Rühling, Thomas Johansson

Ett litet försök med lindskålen (*Holwaya mucida*) på Målaskogsberg, Ryssby socken, Ljungby kommun

KRISTER WAHLSTRÖM

I mars 1993 gallrade Skogsvårdsstyrelsen ett område på naturreservatet Målaskogsberg. Reservatet ligger på en grönstensås och är tidigare känt för sin förekomst av lindskålen. Jag funderade då på att låta några stockar ligga kvar för att följa upp vad som händer med lindskålen.

Men först några ord om lindskålen. Mitt intresse för arten började när Gillis Aronsson publicerade en artikel i Svensk Botanisk Tidskrift nr 1 1991. I artikeln finns fina bilder på arten. Speciellt intressant var också att Gillis hittat arten runt Möckeln, ett område som inte ligger så långt från Målaskogsberg.

Det jag mest hittar är de klubbor som kommer i barksprickorna. Detta är ett konidiestadium hos svampen. En konidie är förökningskropp som bildas på könslös väg. Då och då påträffas också de svarta skålarna som innehåller sporena.

Förutom Gillis artikel som nämns ovan finns en beskrivning och karta i "Rödlistade svampar i Sverige" som ges ut av ArtDatabanken. I boken "Signalarter" som ges ut av Skogsvårdsstyrelsen finns arten också med, dessutom med en fin bild.

Vid gallringen i mars 1993 lämnades 5 stockar av lind kvar. Alla var den del av stammen som är närmast roten.

Bit nr	Ålder	Längd	Toppdiam.	Rotdiam.	Markkontakt
1	35 år	3,2 m	19 cm	22 cm	100 %
2	56	2,9	30	40	100
3	42	2,9	25	34	3
4	40	3,4	24	35	100
5	26	3,1	14	18	100

Varje höst gjorde jag minst ett besök och kontrollerade stockarna. Besöken gjordes 1993-09-04, 1993-10-14, 1994-10-03, 1995-10-07, 1996-10-26, 1997-10-10, 1998-10-18, 1999-10-08, 2000-10-14, 2001-09-30, 2002-10-16 och 2003-10-25.

Vad blev då resultatet?

Vad gäller konidiernas uppträdande:

Stock nr	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1	0	0	0	300	250	250	28	0	0	0	0
2	0	0	0	38	120	150	0	0	0	0	0
3	0	0	0	26	206	550	230	27	18	0	0
4	0	0	0	0	1	1	7	5	0	0	0
5	0	0	0	0	40	0	0	0	0	0	0
Summa	0	0	0	364	617	951	265	32	18	0	0

Ett svårtolkat resultat uppträder. Det enda klara är att det tar 4 till 5 höstar innan svampen "slår ut". Sedan händer det mycket i 3 år varefter svampen eller åtminstone dess fruktkroppar tynar bort. Troligen tynar även svampen bort, det verkar vara i kambiet som svampen hämtar sin näring (kambiet = innerbarken). Stockens ålder spelar nog roll, den klenaste stocken hade lägst antal "klubbor". Men den grövsta och äldsta hade inte flest! Det hade den som låg minst mot marken. Troligtvis är det ändå så att en grövre stock innehåller mer näring till svampen än en klenare.

Även skålar dök upp, och så här uppträdde dom:

Stock nr	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1	0	0	0	0	5	10	28	0	0	0	0
2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
3	0	0	0	0	0	40	27	18	0	0	0
4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa	0	0	0	0	5	51	55	18	0	0	0

Skålarna uppträder alltid mer sparsamt än konidierna. Även här är det stock nr 3 som hyser mest "svamp". Det finns nog ett samband mellan konidierna och skålarna. De med få konidier har få skålar och tvärtom. Det verkar också ta något år längre för skålarna att utvecklas men de försvinner lika fort som konidierna.

Stockarna låg alla i halvskugga. Den som låg mest öppet var nr 2. Mest i skugga låg nr 3 och nr 5. Alla lokalerna är betad hagmark och är belägna på frisk mark.

Till sist kan nämnas att hösten 1992 blåste en vid roten 45 cm grov lind ner. Träden dog inte då vissa rötter behöll markkontakten. En stor del av toppen dog dock bort, och redan 1993 uppträdde lindskålen. 1999 var sista året lindskålen fanns på detta träd. Svampen uppträdde här på grenar som var grövre än 4-5 cm.

Krister Wahlström; Backgatan 16; 341 39 Ljungby; tel. 0372-142 76

E-post: krister.wahlstrom@telia.com

Cypresslummerns förekomst i Ljungbytrakten

AGNE JOHANSSON OCH KRISTER WAHLSTRÖM

Inledning

Floran i Ljungby kommun är med undantag av några få grönstenspåverkade lokaler av den fattigare typen. Turligt nog finns det växter som trivs i denna magra jordmån. En av dessa är cypresslummern *Diphasiastrum complanatum* ssp. *chamaecyparissus* som Kronobergs län säkerligen har ett nationellt ansvar för.

Cypresslummern är en kvarleva från den tid då markanvändningen var den motsatta jämfört med idag. Först tänkte jag skriva ”då markanvändningen var hårdare än idag”. Men det är inte sant, från 1800-talets betade ryar till dagens täta granplanteringar är markanvändningen lika ”brutal”. I alla fall cypresslummern är en rest från hed-tiden, då marken betades hårt och brändes med jämna mellanrum. Osbjärsområdet är en östlig utpost av den stora hed som täckte angränsande delar av Halland. Titta på Topografiska Corpsens karta från 1870!

Stora Osbjär var fram till 1970-talet bevuxen med tallskog då ett speciellt tillstånd gavs från Skogsvårdsstyrelsen så att denna tallskog fick avverkas och ersättas med gran. Ovanligt mycket tallskog fanns på Skogssällskapets ägor. Tallskogen var inte riktigt mogen att avverkas (kanske 60–70 år) varför detta tillstånd behövdes. Tallskogen var nog den första generationen skog efter heden. Turligt nog överlevde lummen på de riktigt torra knölarna där granen gulnade och var oväxtlig. Detta syns fortfarande på högsta punkten där granarna ser ut att stå vid trädgränsen!

Vi har i ett flertal år röjt upp dessa luckor, vilket resulterat i att cypresslummern ökat i antal, på vissa ställen en riktig ”explosion”, medan den på något ställe har minskat. I stort har den dock ökat. Förutom ett lyckat floraexperiment har mycket fina utsikter skapats. Framtiden får utvisa om några andra arter, som t ex mosippa, kan hitta dit.

Cypresslummern är mer sällsynt än vad vi tidigare trott. Flera lokaler där vi rapporterat cypresslumme har visat sig vara mellanlumme *Diphasiastrum complanatum* ssp. *zeileri*. I höstas var Anders Bertilsson, Mullsjö, och tittade på dessa lokaler. Även han bestämde denna lumme till äkta cypresslumme.

Utbredning

I Sverige växer cypresslummern sällsynt i Halland, Småland, Västergötland, Värmland, Närke och Västmanland. Den har försvunnit från Skåne, Bohuslän, Dalsland och Östergötland. Arten har gått starkt tillbaka. Antalet plantor är lågt på många lokaler. Mer om arten står det i ArtDatabankens ”Rödlistade kärlväxter i Sverige” (1999).

Hur vi räknat antalet lumrar: Eftersom cypresslummern har en underjordisk stam har vi valt att räkna antalet skott. Detta är inte alltid så lätt när skotten kommer mycket tätt.

Lokaler

Förutom nedan nämnda lokaler hittades 1988 enstaka plantor mellan Lju-5 (Stora Osbärs högsta punkt) och Lju-172 (södra utsikten på Stora Osbjär). De har inte återfunnits vid senare eftersök. Skogen har nog blivit för dominant.

Angelstad, Stavsjö, 500 m nordost om Skinneshö (630245-137924):

Lokal nr Lju-9. Här växer arten på en sandig backe i ett område som kallas Stavsjö ryar. Ännu har ingen sporkapsel setts. Røjning och gallringar skedde i november 1994 och vintern 2002-2003.

1988-01-18 Flera små "tuvor".

1989-08-15 Granar börjar skugga plantorna men nya kommer lite längre ut i ljuset.

1994-11-26 Två "plantor" med ca 7 m mellanrum. Den södra med 2 nya och 2 gamla skott.

Den norra ej antecknat.

1995-05-20 2 nya och 3 gamla skott.

1995-08-12 2 plantor som skjuter några nya skott.

1997-12-29 3 nya skott och ett äldre intill varandra.

2000-07-06 Den norra plantan med 2 gröna och 1 gammalt skott, den södra med 5 gröna och 2 gamla.

2001-10-26 Södra plantan med 1 tynande nytt skott och ett gammalt. Den norra 5 nya och 2 gamla skott.

2001-11-14 Den norra plantan 3 skott, den södra med 1 skott.

2002-06-20 Den norra plantan med 3 nya skott, den södra plantan med 1 nytt skott, förtvinar.

2003-04-28 Södra plantan 1 grönt och 1 visset skott, norra plantan med 4 gröna och 2 visna skott. Lju-9.

2003-11-12 Den norra plantan med 11 nya och 2 gamla skott, den södra med 2 nya och ett gammalt.

Vrå, 700 m nordost om Härsängen (6291131-1348319):

Lokal nr Lju-2. Lokalen består av två områden, skilda av en traktorväg. Det norra området är en backe som numera är bevuxen med ljung. Vid upptäckten var den planterad med gran. Vi röjde området i början av 1990-talet. Söder om traktorvägen finns granen kvar och lummern lever en tynande tillvaro. Hela området brann 1978, varefter granplanteringen skedde.

1988-07-09 Ingen anteckning om antal.

1997-11-06 100 skott (norr om vägen).

2003-03-28 151 skott. (norr om traktorvägen).

2003-03-28 28 skott (söder om traktorvägen).

Lidhult, Gallaryd (6296383-1348238)

Lju-6. 250 m öster om Gallagöls östra spets.

1998-01-10 190 skott.

Lidhult, Stora Osbjär, Högsta punkten (6295363-1348573):

Lokal nr Lju-5. Stora Osbjär-området består av ryggar som löper genom mossmarker. Underlaget är mycket näringsfattigt vilket räddade lummern. Hela området granplanterades på 1970-talet, men på vissa ställen växte granen dåligt och lummern lyckades överleva i dessa luckor. De flesta lummerlokaler är nu röjda. Denna lokal är ett röjt område i granskogen med en fantastisk utsikt över myrmarkerna som dock håller på att växa igen då granarna blir allt högre.

Lokalen röjdes i början av 1990-talet. Rikligt med sporkapslar finns.

1988-08-31 Många plantor.

1995-08-09 132 skott.

1997-11-06 minst 360 skott.

2003-04-21 1070 skott (jo, det är riktigt, jfr södra utsikten). Lummern är något spridd här och möjligtvis fortsätter den att sprida sig. På den röjda ytan räknades 1000 skott. På en mindre yta vid stigen (6295395-1348575) växer ytterligare 10 skott. Ca 10 m norr om den röjda ytan växer 60 skott (6295374-1348578), här bland granar.

Lidhult, Stora Osbjär, Södra utsikten (6295145-1348426)

Lju-172. Den kanske vackraste lummerlokalen med en fantastisk utsikt över myrmarkerna. Ta med matsäcken hit!! Lokalen röjdes i början av 1990-talet. Sporkapslar finns.

1988-08-31 Många plantor.

1994-11-09 minst 86 ex.

1995-08-09 250 skott, växer på en yta av 20 × 30 m.

1996-10-06 230-tal ex.

1997-11-06 minst 380 ex.

2003-04-21 1070 skott (jo, det är riktigt). 1039 skott på den röjda ytan, ytterligare 31 skott i skogen (bland granar) söder om röjningen.

Lidhult, Stora Osbjär, södra ryggen (6295029-1348251)

Ej röjd liten öppning i granskog.

2003-05-04 41 skott.

Lidhult, Stora Osbjär, södra ryggen (6295032-1348279)

Ej röjd lokal. Växer i liten lucka bland granar.

2003-05-04 3 skott.

Lidhult, Stora Osbjär, södra ryggen (6295099-1348257)

Lju-175. Långa röjningen. Växer i 20-årig gran- och tallskog. Har tidigare haft den felaktiga Rubinkoden 4C9j 0031. Rikligt med sporkapslar.

1998-01-10 14 skott.

2003-04-21 4221 skott. Svårräknat, växer ibland tätt som en matta.

Lidhult, Stora Osbjär, södra ryggen (6295111-1348345)

Lju-173. Växer i granskog med björkinblandning. Liten röjd sluttning.

1995-08-09 Få skott på 2 ställen.

1998-01-10 57 skott.

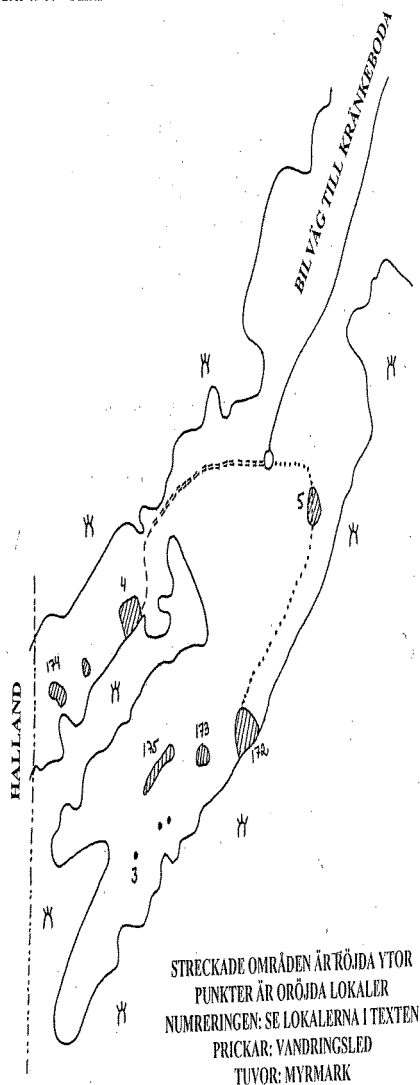
2003-04-21 55 skott.

Lidhult, Stora Oshjär, södra ryggen (6295003-1348200)

Lju-3. Skottet växer på en stickväg ca 20 m öster om en kal svacka i terrängen.

1998-01-10 1 skott.

2003-05-04 1 skott.

Lidhult, Stora Osbjär, norra ryggen, "Norra röjningen" (6295262-1348182)

Lju-4. Växer i 15-årig gran- och tallskog. Röjdes i mitten av 1990-talet.

1998-01-10 64 skott.

2003-04-21 30 skott.

Lidhult, Stora Osbjär, norra ryggen, "Mellersta röjningen" (6295206-1348112)

Röjdes 1997.

2003-04-21 121 skott.

Lidhult, Stora Osbjär, norra ryggen, "Södra röjningen" (6295189-1348047)

Lju-174. Hög brant backe mot söder. 15-årig tall- och granskog. Ca 50 m från länsgränsen till Halland. Röjdes 1997.

1998-01-10 15 skott.

2003-04-21 10 skott.

Slutord

Först vill vi tacka Skogssällskapet (Lennart Jönsson) för att vi med fria händer fått röja fram alla lokaler och därmed ge lummern chans att överleva på Stora Osbjär. I Stavsjö vill vi tacka markägaren Börje Johansson, Tyresö som ställt sig positiv till detta projekt.

Ett stort tack till alla er som hjälpt till med röjningarna. Ett speciellt tack till Fredrik Svensson, Kvänslov, som varit med de flesta gångerna.

Agne Johansson; Mässeboda; 340 12 Annerstad; tel 035-810 35

E-post: ssk414y@tninet.se

Krister Wahlström; Backgatan 16; 341 39 Ljunby; tel 0372-142 76

E-post: krister.wahlstrom@telia.com

Äldre nummer av Parnassia säljes

Äldre nummer av Parnassia (år 1992–2001) säljes för 15:-/styck. Hela sviten (20 nummer) kostar 200:-. Av några nummer finns bara ett fåtal exemplar kvar. Om så behövs kommer de att nykopieras och kan då få ett något avvikande utförande.

Från år 1988–1991 (8 nummer) finns få nummer kvar och de säljes endast i hel svit för 100:-.

Kostnader för porto och emballage tillkommer.

Beställ hos Allan Karlsson, tel. 0381 – 104 16,

E-post: *Allan.Karlsson@mbox302.swipnet.se*

Några småländska växtnamn hos Rietz

BÖRJE SVENSSON

Johan Ernst Rietz utgav 1862–67 ett svenskt dialektlexikon. I detta finns bland annat ca 100 småländska dialektord för kärlväxter. Ett urval av dessa redovisas här nedan. Jag har inte försökt utröna om Rietz uppfattat rätt och för bestämning via av Rietz angivna latinska namn har jag använt mig av Linné *Svensk flora* utgiven av Forum i samarbete med Svenska Linneälskarskapet 1986 samt Krok-Ålmqvist *Svensk flora*, 1960.

Bakthumle = brunört (Västbo härad).

Blåläka = blåsippa (under blar; läka = lök).

Elghunga = borstistel (Rietz har ordet under tunga; bladen lika en älgtunga?).

Hvite Sugegubbar = viktlöver.

Hvitvira, Hvitfiverv = vitsippa (vira, hervv = rundning).

Järnört = rödklint (järn = röd färg?).

Kalatänder = gulsporre (karia-tänder; hade både käringar och karlar gula tänder förr?).

Kropp = fackelblomster (Femsjö socken). Anglosaxiska cropp = ax, topp, vippra.

Långfredagsbjörk = dvärgbjörk. Rietz skriver med av mig något moderniserat språk: Benämningen därav att man trodde att detta träd, som fördom säges hava varit resligt, blivit förtaumat sedan bödelsknektarna bröto kvistar därav för att därmed hudflänga frälsaren.

Munkafes = korsört (bergkorsört med sin obehagliga doft?).

Mörtagräs = älgört (efter vita flägen eller för att den växer vid stränder?).

Ramme = turshv (fuktäng i till exempel Ramkvilla socken).

Rone = skavträken (enligt Rietz av rån = brunstig; brunstiga djur "skaver" upp marken?).

Rönröt = sassa (Femsjö socken). Troligen ursprungligen runa-rota (hemlighet, vishet) och säges avslöja hemligheter eller ge vishet. Sassa påstås också betyda vishet (Linné) och ingår i benämningen *Homo sapiens* på människan.

Skogsmyssk = linnea (den goda doften).

Slägrö = gulmåra (släg = lättsinnig; rö = frilla). Gulmåran har också kallats Frejas sänghalm och Jungfru Marie sänghalm.

Ugglebär = olven (Värend). Olv-on betyder egentligen ulv-bär. Ändelsen -on ingår i flera gamla hämmam, till exempel hjortron, hallon och lingon. Detta -on kommer troligen från den indoeuropeiska roten esen = skörd, som också återfinns i ordet afton = efter dagens skörd (arbete).

Börje Svensson; S:t Sigfrids folkhögskola, Kronoberg; 352 63 Växjö

Parnassia   årgång 16   2003:2

ISSN 1404-3785

Innehållsförteckning

- 1   *T. Burén*: Luddbjörnbär på väg att invadera Småland?
- 4   *J. Christoffersson, T. Karlsson*: Floraskrivandet går framåt!
- 6   *Å. Widgren*: Årsmötet i Oskarshamn 2003
- 8   *A. Johansson, K. Wahlström*: Den brunpudrade nållaven (*Chaenotheca gracillima*) i Ljungby kommun
- 14   *K. Wahlström*: Ett litet försök med linds kålen (*Holwaya mucida*) på Målaskogsberg, Ryssby socken, Ljungby kommun
- 16   *A. Johansson, K. Wahlström*: Cypresslummerns förekomst i Ljungbytrakten
- 21   *B. Svensson*: Några småländska växtnamn hos Rietz